

JAARVERSLAGENANALYSE 2013 SECTORRAPPORT ZIEKENHUIZEN

**Een analyse van de financiële en operationele kengetallen van
zorgorganisaties actief in de ziekenhuizen**

december 2014

Intrakoop, de inkoopcoöperatie van de zorg
Verstegen, accountants en adviseurs
i.s.m. Marlyse-Research

Inhoud

1. Inleiding	2
1.1 Verantwoording	2
1.2 Gehanteerde definities	3
2. Financiële positie	4
3. Bedrijfslasten	6
3.1 Totale bedrijfslasten	6
3.2 Inkoopuitgaven	7
4. Personeel	9
4.1 Personeelskosten	9
4.2 Aantal medewerkers en vacatures	11
4.3 Verzuim	12
5. Capaciteit en productie	13

1. Inleiding

1.1 Verantwoording

Intrakoop¹ en Verstegen accountants en adviseurs² hebben een analyse uitgevoerd op de 51 jaarverslagen van ziekenhuizen die op 15 december 2014 beschikbaar waren over het jaar 2013. Doel van deze jaarverslagenanalyse is de financiële en operationele kengetallen van deze zorgorganisaties in kaart te brengen en om het belang van inkoop in de bedrijfsvoering van organisaties in de ziekenhuizen zichtbaar te maken.

De analyse is uitgevoerd op basis van 51 bruikbare jaarverslagen van ziekenhuizen in Nederland over het jaar 2013 met vergelijkende cijfers over 2012. Het betreft 36 algemeen ziekenhuizen, vijf categorale ziekenhuizen en vijf universitair medische centra. Deze ziekenhuizen vormen samen zowel in aantal als in omzet circa de helft van het totaal aantal ziekenhuizen. Deze rapportage zal worden geactualiseerd zodra in januari 2015 de cijfers van alle ziekenhuizen beschikbaar zijn.

Bij de analyse is gebruik gemaakt van de gegevens uit DigiMV (bron: CIBG, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, bewerkt en beschikbaar gesteld door Intrakoop).

Bij interessante verschillen is ook een uitsplitsing gemaakt naar organisatie-omvang, uitgedrukt in NVTZ³-omzetklasse:

- € 0 tot € 10 mln.
- € 10 tot € 25 mln.
- € 25 tot € 60 mln.
- € 60 tot € 150 mln.
- € 150 tot 300 mln.
- € 300 mln. of meer.

¹ Intrakoop is de inkoopcoöperatie van de zorg en helpt 600 zorgorganisaties op circa 7.000 locaties efficiënter te werken.

² Verstegen accountants en adviseurs is de huisaccountant van meer dan 100 zorgorganisaties, waarbij zij de jaarcijfers controleren en bedrijfseconomisch en fiscaal advies verstrekken.

³ Nederlandse Vereniging van Toezichthouders in de Zorg

1.2 Gehanteerde definities

In deze rapportage vallen de bedrijfslasten uiteen in personeelskosten en inkoopuitgaven.

Personeelskosten bestaan uit:

- Salariskosten
- Sociale lasten
- Pensioenpremies
- Overige personeelskosten en
- Kosten voor personeel niet in loondienst (PNIL).

Waarvan de laatste twee in deze rapportage ook gerekend worden tot de inkoopuitgaven.

De inkoopuitgaven omvatten alle uitgaven van een organisatie waar een externe factuur tegenover staat. Binnen de inkoopuitgaven wordt onderscheid gemaakt tussen kosten die in de exploitatie worden opgenomen en investeringen:

Inkoopgerelateerde exploitatiekosten, waaronder:

- Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten
- Algemene kosten
- Patiënt- en bewonersgebonden kosten
- Onderhoud en energiekosten
- Huur en leasing
- Personeel niet in loondienst
- Overige personeelskosten (grotendeels inkoopgerelateerd)

Investeringen:

- Investeringen in gebouwen en terreinen
- Investeringen in machines en installaties
- Investeringen in andere bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting
- Investeringen in materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen

2. Financiële positie

De 51 onderzochte ziekenhuizen hebben hun financiële resultaten in 2013 weten te verbeteren van 1,8% in 2012 naar 2,6% in 2013. Vanuit de nieuwsberichten kan worden opgemerkt dat juist de gegevens van de financieel slecht presterende ziekenhuizen nog niet zijn gepubliceerd. De resultaatratio's geven daardoor een wat vertekend en te positief beeld van de financiële resultaten van de ziekenhuizen.

De resultaten van de 51 ziekenhuizen zijn in 2013 positief beïnvloed door de zogenaamde transitievergoeding, de compensatie die ziekenhuizen ontvangen om de risico's te ondervangen die verband houden met de overgang naar volledige prestatiebekostiging. In 2013 bedroeg deze vergoeding € 245 mln. (2012: € 192 mln.). Vanaf 2014 zullen de ziekenhuizen deze vergoeding niet meer ontvangen en lopen ze volledig risico over de opbrengsten.

	Norm	2013	2012
Aantal ziekenhuizen			51
Resultaat			
Totaal resultaat (x € 1 mln.)		284	194
Resultaatsratio		2,6%	1,8%
Solvabiliteit			
Totaal eigen vermogen (x € 1 mln.)		2.334	2.072
Omzetratio	15%	21,0%	19,4%
Liquiditeit			
Liquiditeitsratio	1,0	1,2	1,1

De ziekenhuissector heeft de achterliggende jaren sterk gefocust op versterking van de vermogenspositie om voldoende weerstand te bieden aan de toenemende exploitatierisico's. Dit heeft er toe geleid dat de ziekenhuissector over het geheel genomen een gezonde financiële uitgangspositie heeft. Dankzij de positieve resultaten is de vermogenspositie in 2013 verbeterd van gemiddeld 19,4% in 2012 naar 21,0% in 2013. Slechts 4 van de 51 onderzochte ziekenhuizen hebben een weerstandsvermogen lager dan de gangbare norm van 15%.

Ook de liquiditeit, de mate waarin aan de betalingsverplichtingen op korte termijn kan worden voldaan, is in achterliggend jaar verbeterd. De ratio's zijn beperkt verbeterd van 1,1 in 2012 naar 1,2 in 2013. Over het geheel genomen is dat toereikend, maar tegelijkertijd zit daar ook de kwetsbaarheid. Van de 51 ziekenhuizen zijn er 16 met een liquiditeitsratio lager dan de wenselijke 1,0. Dit sluit aan bij onlangs verschenen onderzoek waarbij bijna een derde van de ziekenhuizen

aangeeft in 2015 liquiditeitsproblemen te verwachten⁴. Dat vraagt van deze organisaties alertheid, zeker gegeven de terughoudendheid van banken en andere financiers als het gaat om het verschaffen van werkkapitaal. Daarbij moet worden opgemerkt dat de ziekenhuizen over het algemeen het treasurybeleid goed op orde hebben en vaak al adequate (lange termijn) afspraken hebben gemaakt voor eventuele kredietverstrekking.

Ook blijkt dat ziekenhuizen de facturering van de productie beter op orde hebben gekregen. Achterstanden zijn weggewerkt. Dit blijkt onder meer uit een toename van de liquide middelen met ruim 34% (van € 538 mln. in 2012 tot € 722 mln. in 2013), waarbij tegelijkertijd de benutting van kredietfaciliteiten licht is afgenomen.

⁴ Bron: HEAD & Finance Ideas (2014). Financiële Zorgthermometer - 4^e kwartaal 2014.

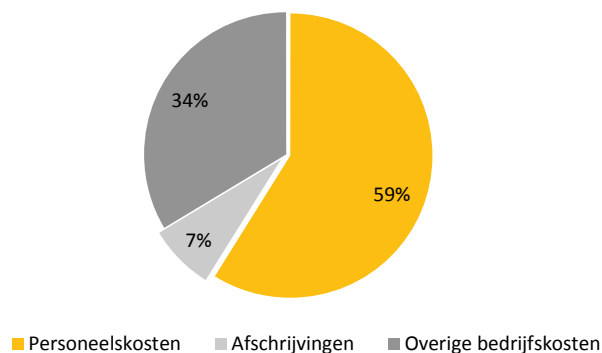
3. Bedrijfslasten

3.1 Totale bedrijfslasten

De personeelskosten van ziekenhuizen liggen gemiddeld op 59% van de totale bedrijfslasten. Bij andere deelsectoren binnen de gezondheidszorg ligt dit percentage op circa 70% aanzienlijk hoger. Ziekenhuizen kennen hogere investeringen met daarmee gepaard gaande hogere afschrijvingskosten. Daarnaast zijn de overige bedrijfskosten bij ziekenhuizen aanzienlijk hoger, vooral doordat de patiëntgebonden kosten bijna het tienvoudige zijn ten opzichte van dezelfde kosten in de care-sector.

De totale bedrijfslasten van de 51 onderzochte ziekenhuizen stijgen in 2013 met +3,0% bij een toename van de bedrijfsopbrengsten met +4,1%.

Figuur 3.1 *Verbijzondering bedrijfslasten ziekenhuizen 2013*

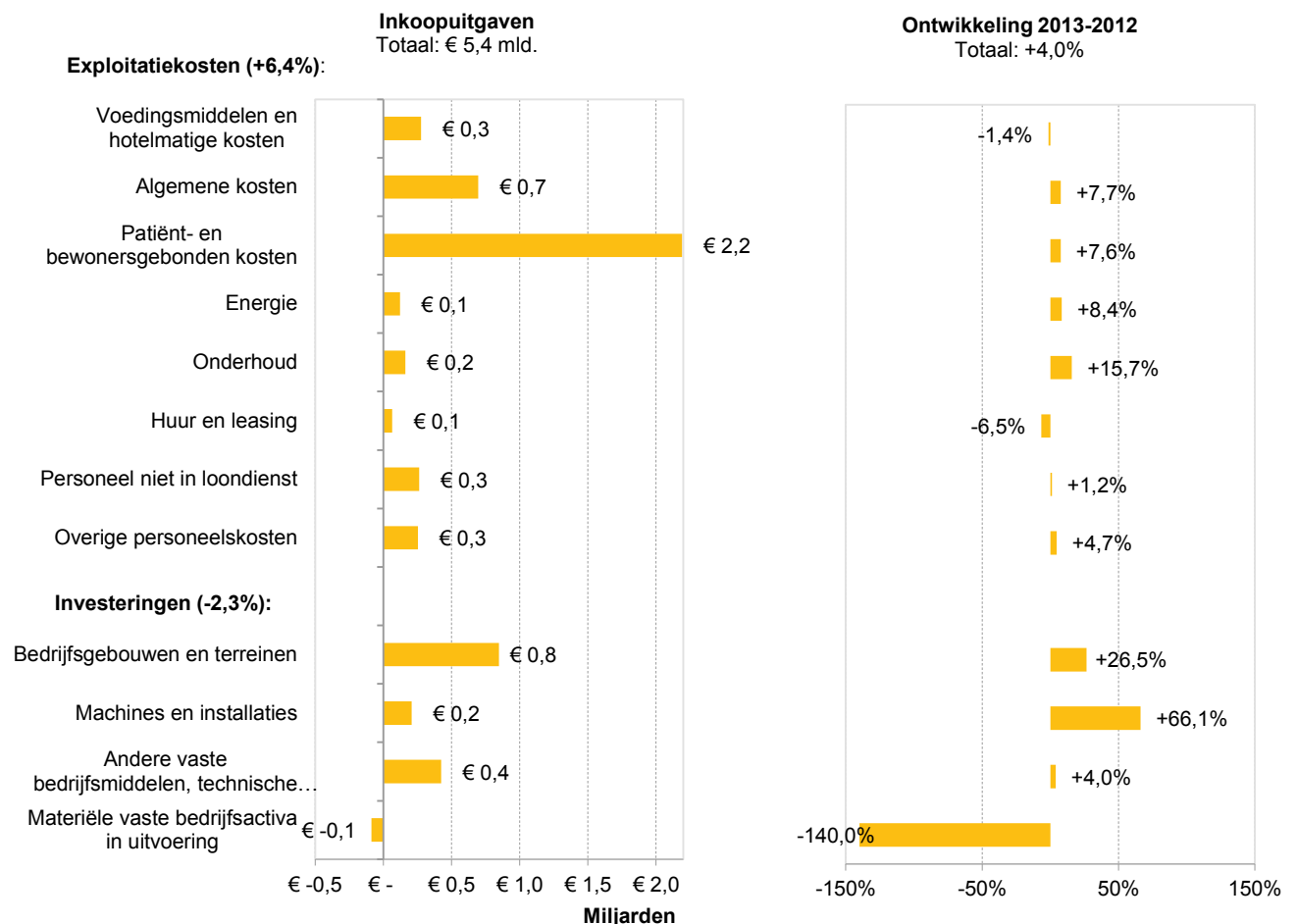
3.2 Inkoopuitgaven

De totale inkoopuitgaven van de 51 onderzochte ziekenhuizen bedragen in 2013 € 5,4 mld. Ten opzichte van 2012 is sprake van een stijging van +4,0%.

Binnen de inkoopuitgaven stijgen de inkoopgerelateerde exploitatiekosten met +6,4%; een stijging die sterker is dan de toename in de bedrijfsopbrengsten (+4,1%). Binnen de inkoopgerelateerde exploitatiekosten zijn het vooral de toegenomen onderhoudskosten (+15,7%) en de dalende kosten van voedingsmiddelen en hotelmatige kosten (-1,4%) die in het oog springen.

De investeringen dalen met -2,3%, vooral als gevolg van de ingebruikname van materiele vaste activa.

Figuur 3.2 *Verbijzondering inkoopuitgaven ziekenhuizen 2013*

Patiënt- en bewonersgebonden kosten

Patiënt- en bewonersgebonden kosten staan het dichtst bij de kernactiviteit van ziekenhuizen. Binnen de inkoopuitgaven vormen de patiënt- en bewonersgebonden kosten het grootste aandeel: 40%. In totaal bedragen de patiënt- en bewonersgebonden kosten van de 51 onderzochte ziekenhuizen € 2,2 mld. In 2013 stijgen deze kosten met +7,6% aanzienlijk sterker dan de bedrijfsopbrengsten (+4,1). Gelijktijdig is een daling zichtbaar in het aantal klinische verpleegdagen met -6,3%. De stijging van de patiënt- en bewonersgebonden kosten lijkt vooral het gevolg te zijn van hogere klinische behandelkosten per patiënt en een toename van het aantal poliklinische patiënten.

Uit aanvullende grootboekanalyses uitgevoerd door IntraKoop, blijkt dat bijna 40% van alle patiëntgebonden kosten voor rekening komt van medicijnen (incl. bestralingsmiddelen en dialysebenodigdheden). De stijging van de kosten voor dure geneesmiddelen en de maatregelen waarbij extramuraal geneesmiddelen worden overgeheveld vanuit het geneesmiddelenvergoedingssysteem (GVS) naar de ziekenhuiszorg vormen een mogelijke verklaring voor de toegenomen patiënt- en bewonersgebonden kosten.

Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten

Net als vorige jaar zien de ziekenhuizen ook dit jaar hun uitgaven aan voedingsmiddelen en hotelmatige kosten licht dalen met -1,4%. In 2012 was al eerder sprake van een geringe daling met -0,4%. De afname houdt mogelijk verband met de daling in het aantal klinische verpleegdagen.

Bedrijfsgebouwen en terreinen

Bij de 51 onderzochte ziekenhuizen vormen de investeringen in bedrijfsgebouwen en terreinen met € 846 mln. de grootste investeringscategorie. Deze investeringen beslaan zo'n 60% van de totale investeringen in 2013 en stijgen in 2013 met +26,5%.

Het lijkt erop dat in 2013 een aantal bouwprojecten is afgerond en dat er in dat jaar relatief weinig nieuwe projecten zijn opgestart: tegenover een stijging van de investeringen in bedrijven en gebouwen staat een aanzienlijke daling in de investeringen in materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering (-140,0%).

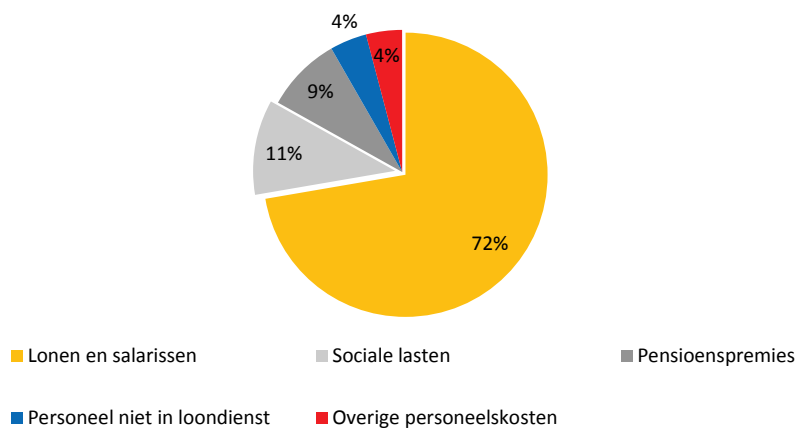

4. Personeel

4.1 Personeelskosten

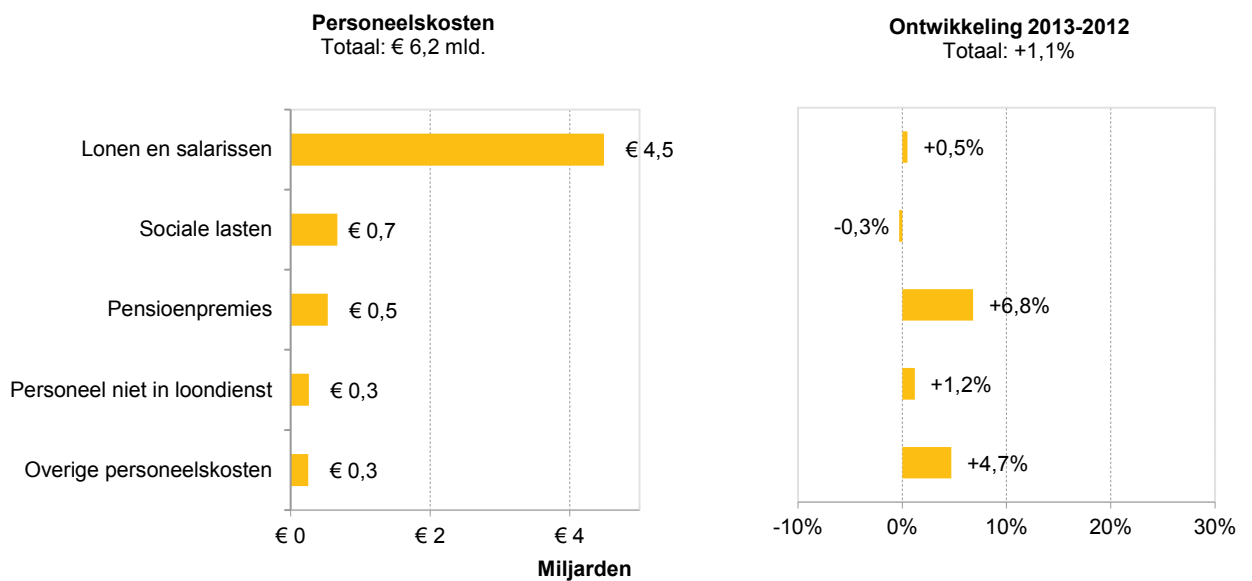
In 2013 zien de ziekenhuizen de personeelskosten licht stijgen met +1,1%, nadat in 2012 nog sprake was van een stijging van +3,7%. De totale personeelskosten van de 51 onderzochte ziekenhuizen bedragen in 2013 € 6,2 mld. Lonen en salarissen maken 72% uit van de totale personeelskosten. De 'flexibele schil' van personeel niet in loondienst (PNIL) vertegenwoordigt met 4% slechts een gering aandeel van de totale personeelskosten. Het aandeel PNIL is ten opzichte van 2012 verder gedaald.

Figuur 4.1 *Verbijzondering personeelskosten ziekenhuizen 2013*

Binnen de personeelskosten springen de pensioenpremies met een stijging van +6,8% het meest in het oog. Hogere premies zullen hieraan een bijdrage hebben geleverd. De lonen en salarissen laten in 2013 een gematigde stijging zien. Met een stijging van +0,5% ligt de toename nog onder het niveau van de loonsverhoging in de CAO Ziekenhuizen, mogelijk als gevolg van een lichte afname van het aantal fte dat in de sector werkzaam is.

Figuur 4.2 *Verbijzondering personeelskosten ziekenhuizen 2013*

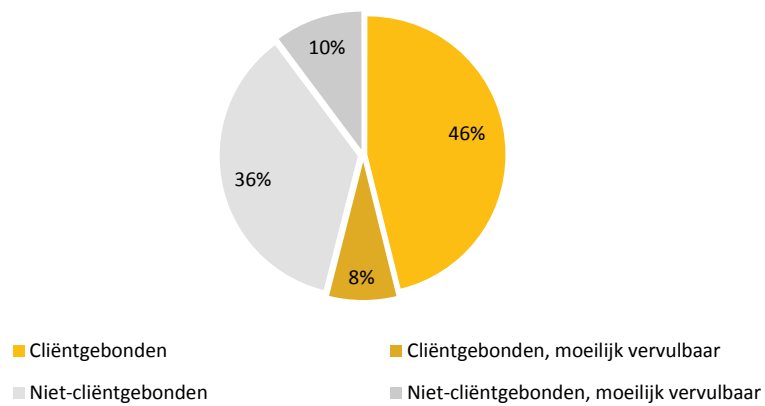

4.2 Aantal medewerkers en vacatures

In 2013 werkten bij de 51 onderzochte ziekenhuizen ruim 90.000 fte. Ten opzichte van 2012 is sprake van een daling van -2,8% in het aantal fte.

De 51 onderzochte ziekenhuizen hadden eind 2013 2.945 openstaande vacatures. Ruim de helft (=54%) hiervan betreft cliëntgebonden vacatures. 18% van het totaal aantal vacatures is te typeren als 'moeilijk vervulbaar', omdat binnen een periode van drie maanden geen indiensttreding heeft plaatsgehad.

Figuur 4.3 Aantal vacatures in de ziekenhuizen 2013, uitgesplitst naar type

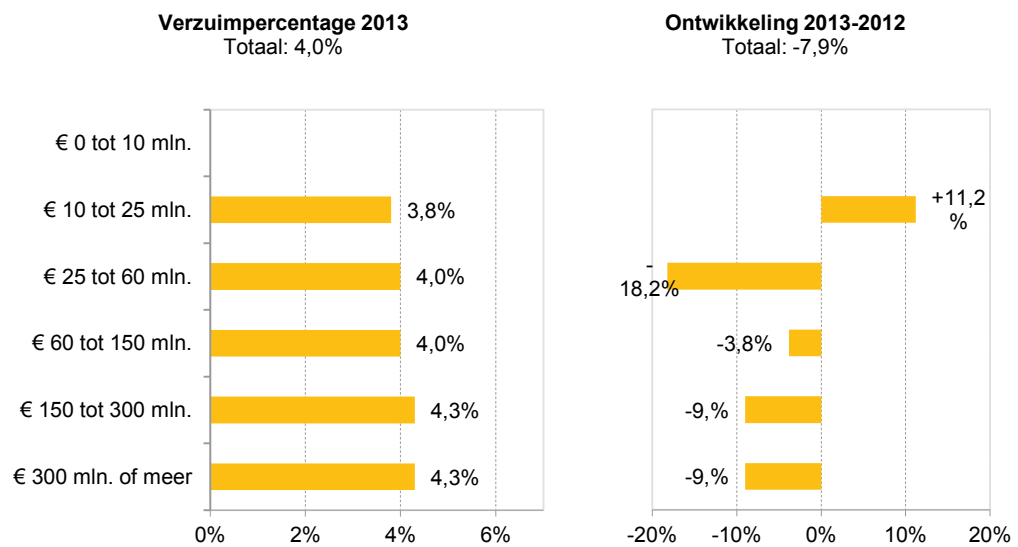

4.3 Verzuim

Het jaar 2013 laat een daling in het verzuimpercentage zien met -7,9% naar een verzuim van gemiddeld 4%.

Indien het verzuimpercentage wordt uitgesplitst naar organisatie-omvang uitgedrukt in NVTZ-omzetklasse, valt op dat het verzuim bij de kleinere ziekenhuizen doorgaans lager is dan bij grotere ziekenhuizen.

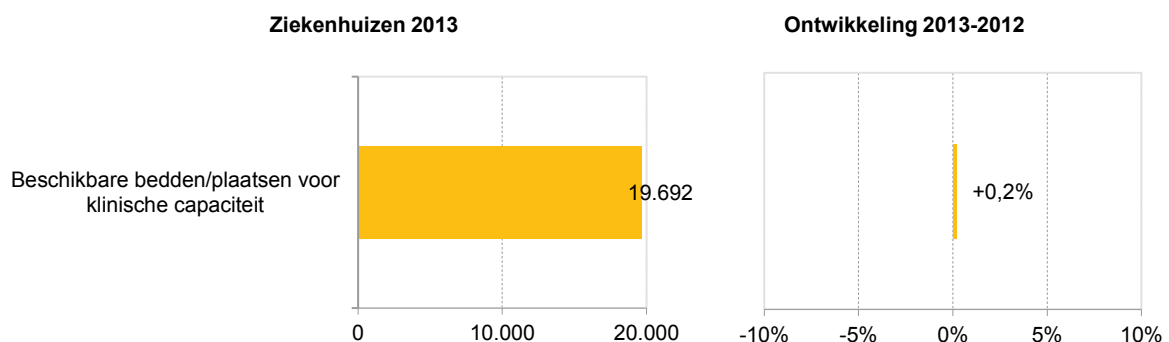
Figuur 4.4 Verzuimpercentage uitgesplitst naar organisatie-omvang

5. Capaciteit en productie

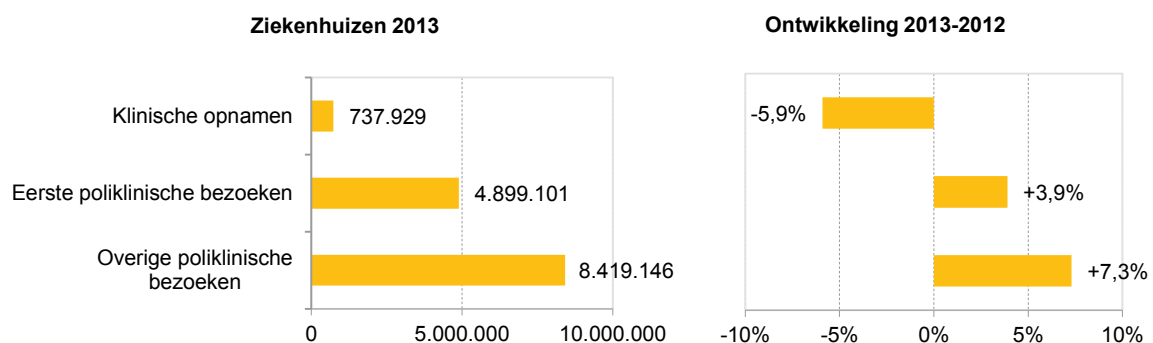
De 51 onderzochte ziekenhuizen hebben een capaciteit van 19.692 bedden. Een aantal dat ten opzichte van 2012 nauwelijks is veranderd (+0,2%). 14 ziekenhuizen zagen in 2013 hun capaciteit dalen. Acht ziekenhuizen verruimden daarentegen het aantal bedden voor klinische capaciteit.

Figuur 5.1 Capaciteit ziekenhuizen

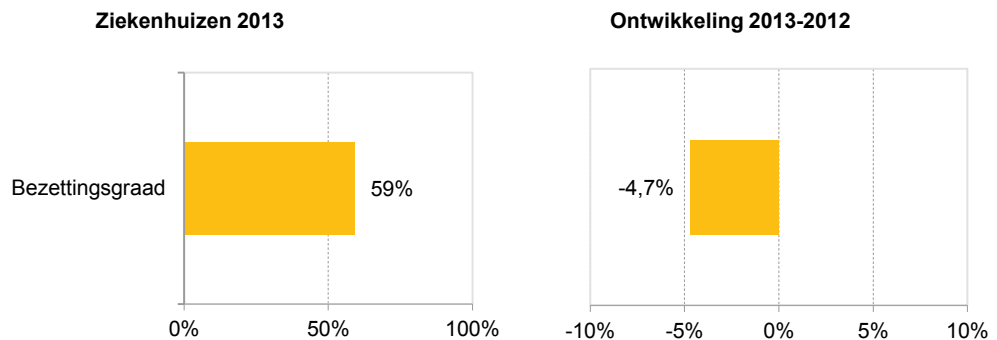
De 51 ziekenhuizen kenden in 2013 in totaal 773.929 opnamen: een daling van -5,9% ten opzichte van 2012. Deze ontwikkeling gaat gelijk op met een toename van het aantal poliklinische bezoeken. Het aantal eerste poliklinische bezoeken en overige poliklinische bezoeken stijgt in 2013 met respectievelijk +3,9% en +7,3%

Figuur 5.2 Aantal klinische opnamen ziekenhuizen

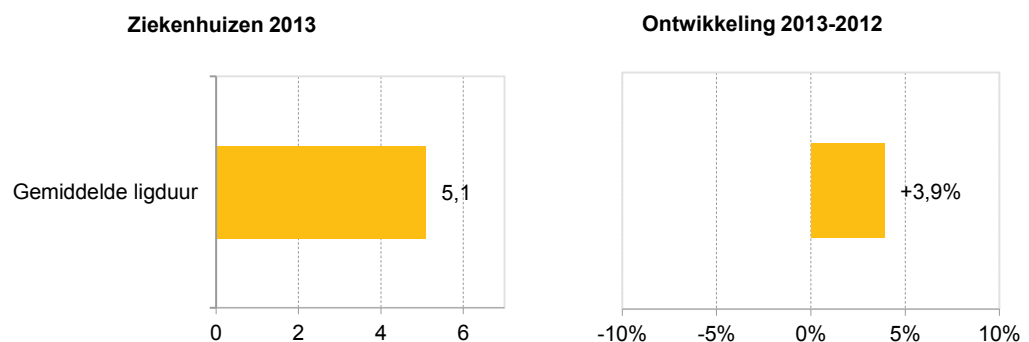
Door de daling van het aantal klinische opnamen bij een ongeveer gelijkblijvende capaciteit, daalt de bezetting van de bedden/plaatsen. De gemiddelde bezettingsgraad laat in 2013 een daling zien van -4,7% naar een gemiddelde van 59%. Anders gezegd: gemiddeld staat in 2013 ongeveer vier op de tien ziekenhuisbedden leeg.

Figuur 5.3 Gemiddelde bezettingsgraad ziekenhuizen

De gemiddelde bezetting van een ziekenhuisbed bedraagt in 2013 5,1 dag en kent een variatie tussen de 4,1 en 6,8 dagen. De universitair medische centra kennen een hogere gemiddelde ligduur van gemiddeld 6,5 dagen. Ondanks de lange termijn trend waarin de gemiddelde ligduur de afgelopen jaren is gedaald, neemt de gemiddelde ligduur ten opzichte van 2012 licht toe met +3,8%.

Figuur 5.4 Gemiddelde ligduur

© 2014 IntraKoop en Verstegen accountants en adviseurs. Overname of reproductie van de inhoud van deze rapportage, op welke wijze dan ook, is uitsluitend toegestaan met bronvermelding 'IntraKoop en Verstegen accountants en adviseurs: Jaarverslagenanalyse Zorgsector 2013'. Het gegevensbestand dat ten grondslag ligt aan deze rapportage is eigendom van IntraKoop en voor geïnteresseerden tegen vergoeding opvraagbaar.

IntraKoop u.a.
Regterweistraat 11a, 4181 CE Waardenburg
Postbus 67, 4180 BB Waardenburg
<http://www.intrakoop.nl>
<http://twitter.com/intrakoop>

Verstegen accountants en adviseurs
Noordendijk 189, 3311 RN Dordrecht
Postbus 574, 3300 AN Dordrecht
<http://www.verstegenaccountants.nl>
<http://twitter.com/VerstegenAcc>

